

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12	frt. o. é.
Félévre	6	" " "
Évnyegyedre	3	" " "
Egy hóra	1	" " "

Szerkesztői szállás:

belső szűnőre 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorót 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. a minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppel Alajosnál (Wollzeile 22.)
Hassenstein és Voglernél (Neuer Markt 11 szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitott cikkeket

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Az államvagyonról.

Lónyai Menyhért előterjesztése a Felségéhez.

I.

„E czim alatt egy két nagy negyedrét kötetre terjedő munkát veszünk, melyben a pénzügyminiszter a magyar államjavakról kimerítő jelentést tesz. A nagybecsű munka szétszórtatott a képviselőház tagjai közt, s valószínűleg könyvtáris uton is kapható lesz; de ezért a nagy közönség irányában, melynek nincs érdeke ily terjedelmes művek tanulmányozására, kötelességünknek tartjuk azt bővebben ismertetni; hogy kiki értesülhessen e fontos kérdés egyes részleteiről.

Jelentésének bevezetésében elmondja Lónyai ur, hogy az új miniszteriumnak a kezdet nehézségei által megsaporított teendői mindaddig nem engedték meg elég időt a gondot fordítani az államvagyon körül szükséges reformok keresztülvételére. De az eddigi tapasztalatok, valamint a hiányokat felfedték, úgy kimutatták az utat is, melyen továbbhaladva el lehet érni azon célt, hogy a magyar államvagyon gyümölcsösztetése lépcsőzetesen és okosul fejleszve és biztosítva, meg hozza azon jövedelmet, melyet annak valódi értéke után várni lehet.

Mielőtt azonban Lónyai ur a teendő intézkedések elsorolására átmenne, képét adja az államvagyon jelen statusának, s elmondja eddig tett intézkedéseit.

Kövessük a jelentést pontról pontra, kivéve belőle a fontosabb és érdekesebb adatokat.

A magyar államjavak állanak:

a) koronai és kincstári uradalmakból, melyek, használatuk módja szerint mezőgazdasági, erdőgazdasági és ménes nevelő uradalmakra oszlanak.

b) a kincstári bányászati képező vagyonból és c) az államépületekből.

A koronai uradalmak kiterjedése tesz 147,147 cat. holdat, ide nem számítva a még per alatt álló 30 □ mföldnyi tiszai koronai kerületi birtokot.

A kincstári uradalmak területe 1,245,884 hold, melyből azonban a 194,381 holdnyi nagy-kikindai uradalom örökösbe van adva.

A bányászati erdőuradalmak területe 1,302,880 hold.

A kereskedelmi miniszterium kezelése alatt álló kisbéri, bábolnai és mezőhegyesi ménes uradalmak kiterjedése 46,007 hold.

Az erdélyi államuradalmak — a mennyire a hiányos felmérés szerint kiszámítható 485,530 holdat tesznek, ide nem számítva a mintegy 197,197 holdnyi elzárított államjavakat.

A horvátországi két uradalom területe 75,921 hold.

A határvidéki erdők tesznek 1,194,300 holdat.

Az összes magyar államvagyon kiterjedése tehát 4,694,866 holdra, vagyis mintegy 470 □ mértföldre tehető, mi az összes magyar államterületnek $\frac{1}{12}$ edrését képezi.

A mezőgazdasági uradalmak azok, melyeknek területe a földmivelésre alkalmas; ezek az összes államvagyonhoz egy állók, mint 1: 9 hez.

Az összesen 415,709 holdnyi mezőgazdasági uradalmak 1862—66 ig átlag 1,464,970 fnt jövedelmeket. A pénzügyminiszter e csekély jövedelem okát a kezelésben alkalmazott egyoldalú gazdasági rendszerben, s még ennek is hiányos alkalmazásában találta. Mily félszeg volt a rendszer, mutatja az, hogy a bérhátrálások, tetemes bérletelengedések dacára 1866-ban 9,491,165 frtra ruktak.

Lónyai ur okosulabb kezelési rendszer behozatala végett szakembereket nevezett ki, s ezek jelentései nyomán az álladalmi jószágigazgatóságokat állította fel; számszerint tizet. Igazgatókka szakértőket tett, személyes felelősség terhe alatt.

Az államuradalmakat érdeklő jogügyek szintegy el lévén hanyagolva, mint a gazdálkodási rendszer, következett az uradalmi ügyességek felállítás. S elrendeltetett minden uradalomban egy birtokkönyv készítése.

A mezőgazdasági uradalmak közül 21-ben már létrehozattak a szükséges reformok. Tartozik pedig ezek közül az egyes jószágigazgatóságokhoz: az ó budaihoz 29,634 hold, az ötlet nem számítva, a diósgyőrihez 11,822 „
a bradekihez 22,647 „
az ungvárihoz 103,236 „
a temesvárihoz 60,548 „
a lippaihoz 54,405 „
a zomborihoz 30,074 „
a kulaihoz 19,944 „
a csatádihoz 87,174 „

Ezekhez tartoznak egyes kisebb elszórt birtokok, a melyek a pénzügyigazgatóságok által ké-

b) ha pedig a csángók a birtokot, mint haszonbérlek, visszaadni tartoznak, habár ös- időktől fogva telepedtek meg, birtokot irtot- tak, abban örökösödtek, időfolyamában csa- ládot, rendezett egyházmegyéket és közönsé- gekeket alkottak, kénytelenek lesznek a közép- kor népvándorlását megkezdeni.

Hogy mindkét, de nem túlzott eredmény, az államnak jól felfogott érdekével merőben ellenkezik, bizonyítani fölösleges.

De továbbá mi történik azon csángók- kal, kik nem pereltek, sőt már nem is pe- relhetnek, mert ezen joguk elévült? a földes- úr sem perli őket, mert fizetnek és 1870. január 1-én túl a földesúr perelhetési joga is elévült? Mi fog ebből következni? Végtel- len zavar és talán nyomor, mely később egy pár nemzedék elhaltával új birtokrendezést igényel. Mekkora elégedetlenség fog méltán származni és épen a határszéli lakosok kö- zött, ha a perben álló csángók birtokaikat meg fogják válthatni és ők — a békés haj- lamu többség — attól örökre elesnek?

Az államnak érdekében nem állhat a birtokbizonytalanság megörökítése, sőt ellen- kezőleg annak végleges rendezése végett ál- lítottak fel az urbéri törvényszékek; ugyan- azért ezen ügyben mielőtt jogervényes intéz- kedések tétetnek, haladéktalanul a törvény- hozás határozása szükségeltetik, mi végre czél szerű lenne közigazgatási úton minél előbb statisztikai adatokat szerezni be aziránt, hogy Gyergyó-, Csik- és Háromszék területein összesen hány telepítvényes család van? ab- ból hány perel? hány nem? összesen hány hold területet birtokolnak? ebből mennyi van per alatt? mennyi nincs? 1848-ban összesen mennyi taxát és árendát fizettek? stb. és egyúttal az illető királyi urbéri törvényszé- keket az ügy érdemében kimerítő jelentés- tételre szólítani fel, hogy egy, a pénzügyi- miniszter úr által a törvényhozás asztalára csak most letett és „az államjavak területén lévő telepítvényes községek állandósításáról, bel- telkeik megváltásáról és új telepítvények lé- tesítéséről“ szóló törv.-javaslat mintájára ezen nagy horderejű birtokviszony utólagos tör- vény által minél előbb a kor igényeinek meg- felelő és egyesek érdekeit kielégítő végleges megoldást nyerhessen.

Pest, oct. 28. 1869.

(B.) A képviselőház oct. 27-iki ülésében ke- vesebb számú bejelentődje volt az elnöknek, az egyes képviselők sem nyújtottak be annyi kérel- met, s a mi legnevezetesebb, interpelláció is csak kettő volt, melyre rögtön feleltek az illető minisz- terek, s így csakhamar át lehetett térni a napi- rendre.

A bírói felelősségről szóló törvényjavaslat 4. §. vala szövegben. A kérdés az volt: vajjon a mi- niszteriális t.-javaslat 4. § a fogadtassék el, vagy Ghyecz módosítványa tétessék helyébe.

Az ellenzék eljárása most is elég gyermek- volt; mert miután a miniszteriális t.-javaslatot ála- lános tanácskozás alapjául maga is elfogadta, oly módosítást indítványozott, mely a miniszteriális t.- javaslatban foglalt elveket mind halomra döntene, minek elég bizonyossága, ha, hogy az indítványozó maga is, azon esetben, az indítványa elfogadtat- nék, a törv.-javaslatnak egy 9-es bizottmány általi átdolgoztatását ajánlja; a logeredetibb azonban az, hogy mindamellett makacsul ragaszkodott az ellen- zék azon állításához, mintha ő a részletes vita te- rén állana.

Ghyecz indítványa most is vastagon vala be- vonva a szabadelvűség mázával; de a gyakorlati életben kevesebb bizossítékot nyújtott volna a sér- tett félnek, mint a többség által elfogadott törv.- javaslat, s e mellett a bírákat folytonos invectívák- nak tette volna ki, különösen a tehetősb porlekedő felek részéről.

A vita hosszas volt, elején higgadtan folyt, később azonban elesedett, s miután T. K. is bele- vegyült, csaknem személyeskedéssé fajult. Végre a miniszteriális t.-javaslat egyéni szavazással s némi alárendelt jelentőségű módosítással elfogadattott.

Következett az 5. §., mely az igazságtügyi- miniszternek a bíróságok feletti felügyeleti jogát sza- bályozza. E részben az ellenzék ismét sajátosog indítványával állt elő, mi nem kevesebbet foglalt magában, mint azt, hogy a bíróságok feletti fel- ügyeleti jog adassék át a felsőbb bíróságoknak. Mi czélt akart ezzel elérni az ellenzék, bajos len- ne meghatározni.

Talán komolyan hitte, hogy szabadelvűbb in-

tézkedés a felelős miniszter kezéből kivenni ezen felügyeleti jogot s egy testület kezébe adni, mely alig lenne feleletre vonható; vagy talán per inci- dens akarta volna az 1848 dik III. t.-cz. 6. § át eltörölni, melyben világosan meg van írva, hogy ő Felsége a végrehajtó hatalmat ezentul kizáró- lag csak a magyar felelős miniszterium által fogja gyakorolni; avagy csak ellenzékeskedését akarta fitogtatni?...

Tény az, hogy életre halálra vitatkoztak az ellenzék legtekintélyesebb szónokai, a napot a 4. és 5. § ok feletti vita foglalta el, s ezen elvekről is egész önteltséggel állították, hogy szabadelvűek. Állították, mondom, mert nem gondolnám, hogy magok is hinnék, mintha egy alkotmányosan any- nyira kifejtett nemzet, mint a magyar, ily hamis pénzzel elámítható volna.

A ma (oct. 28.) tartott ülés elején Bobory képviselő sürgette a miniszteriumot, illetőleg a há- zat, hogy vegye tárgyalás alá s hozzon törvényt a compatibilitásról, s ez értelemben tett le a ház asztalára egy határozati javaslatot.

Sok, igen sok időt vesztegettetek el a gyűlés- sel azon urak, kik bár némelykor helyes irányú indítványokkal, de nem a maga idejében, állnak elő. Így vagyunk a compatibilitás kérdésével is, mely az új választási szabályok hozatalakor min- denesetre tárgyalandó lesz; azonban most foglal- kozni egy ily elszigetelt szabály alkotásával, merő idővesztegetés volna, miután érvénybe egy sem lép- hetne előbb, mint a következő általános képviselő- választások alkalmával.

A kérelmek és interpellációk újabb sora után b. E ötvös felett Eger városa képviselője Csiky Sándor egy régebben tett interpellációjára, mely- ben azzal vádolja a miniszteriumot, illetőleg az oktatásügyi minisztert, mintha az a törvények végre- hajtatását akadályozná s az enyim és tied kérdése felett kénye kedve szerint rendelkeznek.

Az oktatásügyi miniszter részleges feleletet adott s az esetekre alkalmazva mondta el a köve- tett elveket.

Igy Eger városában 6 népiskola van: 4 a külvárosban, 1 a püspöki lyeumban, 1 az angol szűzek zárdájában, hol leány-növelde van. Mintán a külvárosi iskolák oly helyiségekben vannak, melyek a város tulajdona gyanánt vannak a telek- könyvbe bevezetve, olyanoknak tekinti azokat a miniszterium, melyekre nézve a városnak joga van annyiban rendelkezni, a mennyiben azokat iskolai célokra belátása szerint fordíthatja, azaz: átenged- heti felekezeti, vagy felekezeten kívüli iskolának; ellenben a lyceum és a zárdá helyiségei nem lé- vén ugy bevezetve a telekkönyvbe, mint a város tulajdona, azokról a város nem is rendelkezhet. Szóval, a miniszterium ily esetekben a telekköny- vet tartja a tulajdonosi jogra nézve irányadónak, mindaddig, míg az törvényes ítélet útján meg nem változtatattik.

Jeles beszéde közben többször hangsúlyozta a miniszter úr, miszerint az 1868 ki XXXVIII-iki törv.-czikk szorosán megtartandó, s ennek alapján minden felekezetenek szabadságában áll mindenne- mt iskolát felállítani és fenntartani.

A felelettel a nagy többség megelégedve lát- szott lenni, azonban annak kimondása, vajjon tu- domásul veszi-e a ház, elhalasztatott azért, mert a házszabályok rendelete ellenére azt követelték né- melyek, hogy a kérdés feltétele alkalmával a do- log lényegére tartozó indokokkal is támogatják azon kívánásukat, hogy a miniszteri feleletet külön ki- vánják napirendre tűzni, holott a házszabályok tisz- tán így szólnak az interpellációkra adott miniszteri feleletre nézve: „A miniszter választát, valamint a hozzá intézett kérdést a ház tudomásul veszi, vagy külön leendő tárgyalására időt tűz ki, mely alka- lommal az interpelláció beadóját illeti az első szó.“

Ebből világos, miszerint ily alkalommal a kér- dés mikénti feltevéséről nem lehet szó, mert hiszen az tisztán meg van állítva. Az sem kérdés, hogy másnemű vitatkozásnak helye nincs. Miután azon- ban az eddigi gyakorlat szerint a ház annyiban elnéző volt az interpellációk iránt, a mennyiben el- tűrtte, hogy a miniszteri feleletre elmondják néze- teiket, most már a visszaélések kikürtülése tekin- tésből szükségesnek látta a ház a házszabályok ezen §-nak magyarázatát napirendre tűzni, az elnökre bizza a tárgyalás idejének meghatározását.

Előre látható, miszerint az eddigi gyakorlat- nál tovább menni nem lehet, s ha maga a §. meg- változtatandó is, a megváltoztatott §. a házszabá- lyok szerint csak a jövő ülészek alatt, azaz: kö- rülbelül 1870 nől lesz életbe léptethető.

Ezen vita elvette az időt csaknem 12 óráig, s azután higgadt tanácskozás folytán átment a ház a napirenden lévő t.-cz. 31. §-ára.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY“ novemb.—decz. folyamára.

Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizető- inket, kiknek előfizetésük mult hó végével lejárt, megrendeléseiket mihamarabb megtenni, hogy teljesszámú példányokkal szolgálhassunk

Előfizetési ár: 2 frt o. é.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Já- noshoz (bel-középutca Stein könyvkeres- kedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési összegek beküldésé- nél **postai utalványt** kérünk használni, mely **jutányosabb** és kevesebb fáradság- gal jár a pecsét alatti küldésnél; így pél- dával: 3 firtét 18 krt kell fizetni a feladásnál és 3 krt itt az átvételénél, holott a **postai utalványra 1 darab 10 kros bélyeg ráragasztásával minden ki van fi- zetve.**

Stein János,

a „K. Közlöny“ kiadója.

A székelyföldi csángókról.

(T. A.) A helyett, hogy törvényszéki ítéleteket peres felek elfogultságával, szenvedélyével és előítélteivel a saját illetéktelen terére huzoljunk és a törvénykezést párt- kérdéssé aljassuk — igyekezzünk a tófal- viak nyilvánosságra dobott esetéből jövőre tanulságot vonni. A mennyire a saját szűk tere megengedi: bátor lesznek e kitűzött czél elérése végett a törvényhozás, de különösen a székelyföldi képviselők figyelmét a határ- széli telepítvényesek (csángók) helyzetére le- hető röviden felhívni.

Köz tudomásu dolog, hogy Gyergyótól a Bodzáig vonuló határszéli havasokban a mult század végétől kezdve, több ezerre menő ugynevezett csángó lakos telepedett meg, kik a főtulajdonosok beleegyezésével ösrengeteg erdőkből irtás által nagy terjedelmű birtokot foglaltak és irtottak, abban örökösödtek, lak- házakat építettek, családot alapítottak és el- szórvá bár, de rendezett egyházmegyéket, községeket alkottak, s mindezekért a főtul- ajdonosoknak taxát, vagy árendát évenként fizettek. Az összes csángó lakosoknak — bi- zonyos száma nem tudatván — mintegy ötöd- része 1848 után a taxa-, vagy árenda-fizetést megtagadta, urbéri viszonyra hivatkozott, s az ebből kifejtett perek urbéri törvényszékek elébe tereltek, melyek még függőben vannak.

Tudatik az, hogy ezen határszéli tele- pitvények a Cziráky-féle 18^{49/20}. évi urbéri összeírásba, mint urbériségek felvéve nem lettek, hogy azokról, mint tiszta székely örök- ségről 1848 előtt birtokadó soha nem fizet- tetett és urbéri szolgálmányok sem teljesít- tettek, és így az 1868. márcz. 11-kén kelt és a székelyföldi urbériségekre vonatkozó miniszteri rendelet értelmében nem urbérisé- gek; tehát az újonnan felállított kir. urbéri törvényszékek által csak azon kérdés lehet tisztába hozandó és eldöntendő: vajjon a pe- res birtok, mint telepítvény és irtvány meg- váltható-e? avagy mint tiszta haszonbér tár- gya a főtulajdonosnak visszabocsátandó-e?

Miután az idézett 1868. márcz. 11-kén kelt miniszteri rendelet, az 1854 jun. 21-én kelt pátenznek az allodiumok, telepítvények és irtások megválthatásáról szóló intézkedé- seit, nyilván a csángók helyi viszonyának nem kellő figyelembe vételével érvényben hagyta, az előbb feltett kérdéseknek törvény- székileg leendő eldöntéséből a következő ered- mény várható:

a) ha a csángók birtokait, mint telepít- vényt és irtást saját erejükön megválthatják, a váltási kulcs csak is az 1848-dik évben fizetett taxa-mennyiség lehet, ennek alapján pedig az örökvltsági töke oly csekély lesz, hogy a volt földesúr a valódi értékeknek még kamatait sem kapja meg és tönkre tétetik; mert a csángóknak a rengeteg öserdőkben szabad foglalás és irtás engedtetvén, nagy terjedelmű birtokokat foglaltak el és irtottak ki, melyekről 1848-ban a birtok értékéhez aránylag oly csekély taxát fizettek, hogy pél- dával: van olyan csángó, ki 100 hold birtok- nál többet birtokol és az általa fizetendő örökvltsági töke nem fogja a 200 frt o. é. összeget megütni;

zelleknek, mint a horvátországiak, vagy bányaigazgatóságok által, mint az erdélyiek.

A mezőgazdasági uradalmak közt termőértékre nézve első a pécskai, utána következnek, s szinte kiűnő minőségűek a szőregi, nagybecskereki, dentai, szent-andrási, apatini és rékasi uradalmak. 1867-ben ezen javak összes tiszta jövedelme volt 3,071,603 ft.

1868-ban e jövedelem 3,112,758 fra emelkedett, míg 1862-63-ig átlag a tiszta jövedelem csak 1,464,970 forintot tett.

Legtöbbet a pécskai jövedelmezett, holdanként 10 ft 75 krt, legkevesebbet a nagybecskereki holdanként 3 ft 63 krt. E nagy különbség főleg a régi rosz bérleti szerződéseknél még fennállásából ered.

Emelkedett tehát e javak jövedelme Lónyay ur kezelése alatt száz perccenttel.

Ezen uradalmakban azonban vannak 82,801 holdnyi területű oly földek, melyek semmi jövedelmet nem hoznak, ezeknek tehát a pénzügyminiszter ur eladását javasolja, mire nézve törvényjavaslatot is mellékel előterjesztéséhez.

Azon további javaslatok közül, melyeket e helyen tesz a miniszter, megemlítjük a következőket: 1) kivágandók a szőrványos erdők, melyek mint ilyenek, hasznos nem hoznak, miáltal a mivelhető földek területe 100,000 holddal növekednék; 2) keresztülviendők a birtokrendezési perek, melyek addig oly hanyagul vitettek, hogy az összes államjövőkön csak 74 községben fejeztettek be, de ezek közül is csak 27-ben hajtottak végre, mi által az államjövőkön további 67,091 holddal fognak szaporodni. Ez intézkedések által, a javasolt eladások daczára a mezőgazdasági uradalmak területe 520,963 holdra emelkednék.

Attér ezek után Lónyay ur a követendő kezelési rendszerre, melytől végre is leginkább függ a jövedelem nagysága, s a gödöllői uradalom kivételével, minden mezőgazdasági államjövőkra hosszabb tartamra szóló bérletrendszert hoz javaslatba; — mert csak e rendszer által érhető el, a) hogy a bérbeadott területek jövedelme jó és rosz években egyiránt biztos legyen, b) hogy a föld termőereje a gazdálkodási mód által lehetőleg kiemléssék, s hogy c) a bérjövőkön fokozatosan emelkedhessék. Legjobb volna tehát e javakat 200—1000 holdnyi részletekre 20 évre bérbeadni, oly módon, hogy az összes bérleteknek évenként csak $\frac{1}{20}$ -adrésze ürüljön meg, mi előnyösebb szerződési feltételeket tesz lehetővé, mintha egyszerre adnatunk bérbe az összes jószágok. E rendszer tehát ugy volna megkezdendő, hogy most a javak $\frac{1}{20}$ -adrésze 20 évre, más $\frac{1}{20}$ -adrésze 19 évre, harmadik $\frac{1}{20}$ -adrésze 18 évre s így tovább adatnék bérbe. E rendszernek előnye, hogy évenként járván le bérletek, a bérösszeg a jövedelem növekedéséhez képest emelhető, hogy csekély lévén az évenként lejárt bérletek, a kincstár jobban válogathat a bérlekben, kikben a szakképzésben kivül anyagi s erkölcsi biztosítékokat is kell keresnie. Ez által alapja volna vetve egy értelmes, igyekező és virágzó bérlői osztály keletkezésének.

Hy bérletek mellett, minőket a pénzügyminiszter máris kötött, létesített mintegy 5 holdas kis bérleteket is oly helyeken, hol a kincstár nagyobb területet bír népesebb, vállalkozóbb szellemű, gyártással foglalkozó vidékeken.

TÁRCSA.

A beglerbég-palota Konstantinápolyban.

A francia császárné Keletra utazása alkalmából a beglerbég-palotát rendezték be elfogadására; mit tett e végre a szultán kormány, kiűnő a párisi „Figaro” eredeti tudósításából.

A stambuli hidtől 40 percz alatt érünk el a gőzessel Beglerbegbe, azon helyre, hol a császárné számára kieszemelt szultáni palota a Bosphorus kék hullámaival kaczerkodik. Egyszerre e palota, szésszehasonlítva a szultán többi palotáival, kisszerűnek látszik s azt kérhetjük magunktól: lehet-e benne elegendő hely egy császárné és kísérete befogadására? A beglerbég-palota kőből épült, külsője tetsetős a szemnek, bár nincs meg rajta valamely styl batározott jellege: az európai építészeti formái közt néhol az arab ékítmények is feltűnnek. Különben az egész tekintve szépnek mondható, mintán e pompás vidéken az egyszerű gonyhó is tűndér palotának látszanék.

A beglerbég-palota mintegy a tengerben fürdik, csak két meter széles kiszálló lépcsőzet választja el a Bosphorustól, melyben fehér falai visszattükröződnek; a mi rajtuk nem fehér márvány, az is fehérre van festve. A főbejárat nincs a tenger felől; a palotához vezető lépcsőzet a kertben van, mely szintűr alakban terraseonként emelkedik az ázai part csúcsainak magaslatáig. Az első emelet a császárné számára van berendezve; a földszinten lesz elhelyezve a kíséret, hol semmi keleti fényt sem észlelhetünk.

A márvány lépcsőzet felhaladva az előcsarnokba jutunk, honnan két hat láb magas karosgyertyatartó közt kettős lépcsőzet vezet az első emeletre. Itt egy salonszerű előszobába lépünk, melybe nyílik valamennyi lakosztály. Valamint a

E rendszer keresztülviendeli módzatai kimntatása végett mellékelve találjuk a pécskai uradalom térképét, melybe e rendszer már életbe van léptetve. Ezen uradalom 151,157 holdnyi területből 60,651 hold nagyobb bérletekben 99 családnak van kiadva. Kisbérlet még csak 8503 hold van. Telepítvényesek ez uradalomnak 57,163 holdját mivelik, s állnak 3488 családból mintegy 25,000 lélekkel.

A pécskai uradalom élő bizonyága az ajánlott rendszer életrevalóságának. Ennek köszönhető, hogy e jószág, — mint fentebb láttuk, — a legnagyobb jövedelmet hozza a magyar államjövők közül.

A mi a telepítvényi rendszert illeti, azon kérdésre, vajjon ajánlható e új telepítvényes eszközése? aligha lehet igennel felelni.

A pécskai uradalomban 24,005 telepítvényi lakos által mivelte földek jövedelme holdanként 1857-től 1866-ig átlag 8 ft 28 kr volt, míg ugyanekkor a bérletföldek 9 ft 31 krt, tehát többet jövedelmeztek. A ménesi uradalomban a telepítvényi földek ugyanezen időben holdanként 3 ft 90 krt, míg a bérletföldek 7 ft 11 krt hoztak.

Részletes adatok mellőzésével itt csak azt jegyezzük ki, hogy a magyar kincstári pusztákon 42 telepítvényi község van 41,941 lakossal, kik összesen 75,606 holdat bérelnek, s ezért fizetnek évenként 6 ft 55 krt holdanként, míg ugyannott a nagyobb bérletekért holdanként 8 ft 18 kr fizetnek.

Kifejti ezek után Lónyay ur bővebben a létező telepítvényi rendszer hiányait, s megadja orvoslásuk módját, mely abban állna, hogy a telepítvényesek bérleti szerződéseiben az egyetemleges jóállás helyét a személyes kötelezettség foglalja el, hogy szorgalmasabban s igyekezőbb telepítvényesek számára tér nyitassék az emelkedésre.

Ellenben a munkás kezek biztosítása végett szükséges a szellertelkek kihasítása, és pedig 1 hold belsőség s két hold külsőség. Ez okból a mai telepítvényi rendszert oly módon kellene reformálni, hogy a telepítvényesekre nézve lehetővé téessék ily 3 holdnyi telkek örök ároni megváltása, miáltal tulajdonosokká lennének. Új telepítvényesek életbeléptetése tehát csak nagyobb erdőgazdasági uradalmakban volna tanácsos, melyeknek kellő jövedelmezése csak ily módon érhető el, de ez új telepítvényesek is az említett módon, t. i. az örökmegváltás lehetővé tétele végett volna életbeléptetendő, mire nézve Lónyay ur szintén egy törvényjavaslatot mellékel előterjesztéséhez. („Pesti Napló”)

Az 1870-ki államköltségvetés.

I. Miniszterelnökség.

a) Elnökiroda 57,640 ft; b) központi fordító osztály 6640 ft. Pótlék a miniszterelnöknek 12,000 forint. Szolgák fizetési 4132 ft. Általános kiadások 41,580 ft. Hivatalos távirati sürgönyökre 3000 ft, jutalmazások s segélyezésre 1200 ft. Rendelkezési alap titkos kiadások 120,000 ft. Nyugdíjak 300 forint. Összesen 246,200 ft.

II. A felség körüli miniszterium.

a) Miniszterium 69,194 ft. b) Országos levéltár 1800 ft. Nyugdíjak 3736 ft. Összesen 74,800 forint.

többi szobákban, úgy itt is gyékény fedti a parketpadolatot s ezekre vannak terítve a smyrnai szőnyegek; a kárpitok rendkívül ékes skutari selyemből vannak; az előszoba közepén egy a császári ezimerrrel díszített kristály virágtartó asztal látható; van egy 500 gyertyára való óriási csillár és négy üveg candelaber, a butorzat fehér fából készült, megaranyozva, minden asztalon roppant nagy ezüst gyertyatartók — ilyen a fényes szobák legelsője. Balra esik az étterem, ez a palota legnevezetesebb része, itt mint mindenütt egy rakás francia butorzat van a keleti művekkel vegyítve. A falazatok drága, arab ékítményekkel díszített faragványok s finom, csodálatos rajzolatokkal borítják; az arany rájáru tükrök és ajtók közt porcellán mellképek állanak, a rajzolatok párisi kezek művei. A butorzat, mely Páris legelső kárpitosától hozott ide, a legizletesebb: ébenfa, keskeny arany szegély és rezézettel, violaszín bírral bevonva. Az étterembe nyílik egy kis társalgó szoba, XIV. Lajos féle stylben legpompásabban bebutorozva.

Az előszoba másik oldalán, az étteremmel szemben, egy török salon van, mindhárom ablaka a Bosphorusra néz. A falakat itt is finom faragványok borítják, a szép rajzolatok azonban nem illelnek össze a plafond festményeivel. A butorok ós-arab alakúak; a kárpitok drága skutari szövettől valók, s rendkívül értékes arany zsinorok fűzik össze azokat; a falak fedetlen helyeire Koran-versek vannak bevéve.

Ez a salonthalmaz előcsarnoka. A nagy, 25 meter hosszú és 35 meter széles elfogadó terem csillag a pompától. A butorzat faragványos, aranyozott, világos kék, fehér virágos lyoni selyemmel bevonva. A plafondról öt bámulatos művt cseh üveg csillár esüng le, a salon mind négy oldalán, tömör arany talapzaton négy-négy 50 gyertyás candelaber van felállítva. A terem közepén, kétfelől az asztal mellett, melyen egy mecses alakú tömör ezüstből készült óra van két hason művt karosgyertyatartó közt, roppant sévresi virágtartók álla-

III. Pénzügyminiszterium.

Központi igazgatás: I. Miniszterium, II. Számvevőség összesen 769,000 ft.

Országos pénzügyi igazgatás: Pénzügyi igazgatások 905,800 ft; számvető osztályok 273,100 ft; pénzügyi felügyelőségek 42,900 ft; adófelügyelők 16,300 ft; ideiglenes telekzet 28,800 forint; központi állam- s országos főpénztárak 72,100 forint; adóhivatalok 1,190,000 ft; pénzügyorség 1,511,700 ft; jogügyi igazgatások 106,600 forint. Összesen 4,152,300 ft.

Kataster: 440,000 ft.

Bányászati és erdészeti akadémia Selmecsbányán 69,800 ft.

Külön kezelési költségek:

Az egyetemes adóknál 300,000 ft. A fogyasztási adóknál 208,200 ft; az illetékeknél 135,400

Mivelteti és kezelési költségek:

A jövedékeknél	18,232,600 ft.
az államvagyonnál	19,153,000 „
Különféle kiadások	51,000 „
Összesen	43,511,300 „
Nyugdíjak	1,386,400 „

Fedezet.

Egyenes adók: Földadó 33,541,000 ft. Házadó: 6,364,000 ft. Jövedelmi adó 7,049,000 forint. Személyes kereseti adó 7,306,000 ft. Összesen 54,260,000 ft.

Az egyenes adók kivételi s beszedési költségei: 300,000 ft.

Fogyasztási adók: Szeszadó 7,527,000 forint. Boradó 2,137,000 ft. Húsadó 1,753,000 ft. Sürdó 1,183,000 ft. Csukoradó 1,000,000 forint. Összesen 13,600,000 ft.

A fogyasztási adók beszedési költs. 208,200 forint.

Illetékek: Bevétel bélyegok után 4,040,000 forint. Kiadás 82,900 ft. Jogilletékek a díjak: Bevétel 6,810,000 ft. Kiadás 42,600 ft. Bevétel összesen 10,873,000 ft. Fémjelzés: Bevétel 23,000, kiadás 9,960 forint.

Jövedékek: Sójövedék. Bevétel 13,155,000 forint. Kiadás 3,626,000 ft. Dohányjövők: Bevétel 22,364,000 ft. Kiadás 12,877,000 ft. Lottojövők 2,740,000 ft. Kiadás 1,729,600 ft. Összes bevétel 38,259,000 ft. Kiadás 18,232,600 ft. Államvagyon.

Fedezet: Államjövők 3,888,300 forint. Államerdők 2,642,000 ft. Államépületek 50,800 forint. Államnyomda 101,900 ft. Szállományok 56,500 ft. Bányászat s pénzverés 16,530,500 ft. Ingó államvagyon 185,900 ft. Összesen 23,455,000 forint.

Szükséglet: Államjövők 1,736,800 ft. Államerdők 1,849,800 ft. Államépületek 57,100 forint. Államnyomda 163,500 ft. Szállományok 30,000 ft. Bányászat és pénzverés 15,315,000 ft. Összesen 19,153,000 ft.

Különféle bevételek 238,000 ft. Különféle kiadások 51,000 ft. A pénzügyminiszterium összesen szűkelegte e szerint 43,511,300 ft. Fedezete 140,685,900 ft.

Bányászat és pénzverés.

Termeltetik Magyarországon összesen: a) kohóarany 1,564,375; b) zuzdaarany 2,022,848 és c) aranytörök 194,5 pönzfönt. Továbbá a) kohóezüst 47,763,267; b) zuzdaezüst 1263,19 és

nak aranyozott alványokan. E fosalonnak négy szögében négy kisebb salon van a legköltségesebb fényvel díszítve. E kis salonok egyike hálósobává van átalakítva, aranyozott fa butorok, párisi tükrök és drága skutari kelmékek van tele tömve, s bár mindez roppant pénzbe kerülhetett, izletesen éppen nem mondható; az aranyos karszék galambot ábrázoló faragványai durvák; de ha itt nem is látunk művészetet, az arany és selyem halmoz franczia-ázsiai pazar fénye pillanatokra elvakít.

A fosalonból nyitunk be a császárné magán termeibe. A boudoir a Bosphorusra nyílik, berendezése tükéletes izlésről tanuskodik. A falakat fehér és vörös selyem kárpitok borítják; a butorok — török divánok, karszék, vankosok skutari kelmével vannak bevonva: gyöngyszínre kék- és arannyal. A négy szögletben smyrnai szőnyegeken roppant nagy ezüst medencék állanak, ily anyagból vannak a számtalan gyertyatartók is. A boudoir egyik szögletében van az aranyos himzésű fekete bársony diván, mely a Konstantinápolyt meghódító Mahomed idejéből szállott szultánról szultánra. Nagy kitüntetésben vélték részesíteni a francia császárnét, midőn e divánt, melyen eddig csak a szultánok ültek, belső szobájába helyezték. E boudoirból egy másik salonon át jutni a hálósobába, ez francziában van bebutorozva, ebben van felállítva a kínai és perzsa műremekek gyűjteménye. Arany ékszer, drága kővek és gyémántokkal kirakva; e „csekélységek” értéke nagyobb, mint az egész beglerbég palotát, kertestől, fedelestől.

A császárné hálókamrája nem oly fényes, mint az elől említett; török kelmével van bekárpitozva; az ágy kettős függönye skutari selyem, brussai fehér selyembe szegve; az ágysszőnyeg smyrnai szövet arany himzéssel; az ágy maga finom csipketege. Legegyeszerőbb a császárné öltözője: a falak fehérek, egy Psyche s a szoba közepén egy legfinomabb csipkével betakart ültető asztal áll, ez minden. Itt minden Párisra em-

c) ezüsttörök 3278 pönzfönt. Összesen tehát arany 3781,723; ezüst 52,304,657 pönzfönt. — Eladatik mindössze 7 font arany. Pénzverésre jut a körmozi pénzverde számára 984 pfont arany és 34,485 pfont ezüst; a gyula-fejérvári pénzverde számára 2797,723 pfont arany és 17,812,157 pönzfönt ezüst.

Termeltetik továbbá Magyarországon 11,048 mázsa réz; 6765 m. ólom; 14,432 m. márga; 1500 mázsa dárdany; 124 m. kén; 1094 m. vasgálic; 510 m. rézgálic.

Vas és aczelnemből termeltetik 1,295,144 mázsa vaskő; 273,898 mázsa nyers vas.

Eladható vas ezikkek: 33,262 m. öntött vas; 408,657 rudvas; 12,869 m. lemez vas; 2000 m. szürszámvas; 3,037 m. nyers aczél és 1,500 mázsa finom aczél. Végre két köszénbányában (diósgyőri és szilvölgyi) 2,313,000 m. köszén.

A pénzkezelés bevétele összesen 16,530,500 forint; kiadása 15,315,800 ft; e szerint 1,214,700 forint többletet mutat fel.

Ingó államvagyon után összesen 185,000 forintja van az országnak. Különféle bevételei ke-rekezésben 238,200 frtra ruznak; ebből Horvátországra 5078 ft esik. Különféle kiadásai összesen 51,000 ft.

Nyugdíjakra összesen fizet Magyar- és Horvátország 1,929,200 frtot.

Eddig terjed a pénzügyminiszterium költségvetése.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése oct. 28-án.

Elnök: Somssich Pál; jegyző Bujanovics. Szilágyi Lajos Küküllőmegye kérvényét nyújtja be, melyben a megyei főutat államkezelés alá kéri vétetni.

Bobori Károly felhossa, hogy ő még 1867. elején adott be az incompatibilitásra vonatkozó törvényjavaslatot, melyet a törvényhatóságok is szorgalmaztak. 1868. decz. havában azután tárgyalás alá került e törvényjavaslat, de el nem fogadtatott. Az elvekre nézve nem mutatkozott véleménykülönbség, s csak a részletekben tértek el a ház tagjai. De ekkor egyszersmind odautasította a ház a miniszteriumot, hogy e legközlebbi országgyűlésen terjeszsen elő erre vonatkozó részlete törvényjavaslatot. Ez nem történt meg. Szóló, midőn a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat tárgyalatott, felmelegítette ez ügyet, de sikertelenül. A miniszterium eddig sem teljesítette a ház határozatát, sőt megengedi, hogy hivatalnokai képviselők lehessenek. Egy képviselő, midőn szóló az összehívhatatlanságot szőnyegre hozta, úgy nyilatkozott, hogy kettős hivatalnok egy egyén nem felelhet meg, s hogy vagy mint hivatalnok, vagy mint képviselő hanyagolja el köteleességét. E képviselő ki-neveztetett időközben miniszteri tanácsosnak, és ez úgy látszik, megváltoztatta meggyőződését, mert az most e kettős hivatalban jól érzi magát. Szóló fölteszi, hogy ez a miniszterium utasítása folytán történik csak s azért interpellálja az összes miniszteriumot, hogy a ház utasítása értelmében akar-e az incompatibilitásra törvényjavaslatot beterjeszteni és mikor? (Helyeslés.)

Ezzel kapcsolatban törvényjavaslatot tesz le a ház asztalára, melyben kimondatik, 1) hogy

lékezet; csak egy párisi hölgy rendezhette így ez ültető szobát, a párisi nő, ki az asszony legbelőbb szentélyének berendezésében, föltekítésében ügyesebb valamennyi építésznel.

Földszint csak egy említésre méltó terem van, az első emeleti elfogadó salon mintájára berendezve, azzal a különbséggel, hogy itt közepén egy fehér márványból készült roppant nagy vizmedence áll, tele arany halakkal, e medence vize nyáron át kellemesen lehűti a forró léget. A külön álló haremépületet a császárné kísérete és cselédsége számára rendezték be.

Van két pavillon, egyik a tengerre kinyúló, másik a hegy tetején áll, a harmadik a kert legfelső terrassán van, honnan gyönyörű kilátás nyílik a vidékre.

Ép e pillanatban szállítanak partra 4 roppant ládát, ezekben van a császárné ezimereivel ellátott ezüst és porcellán teríték, melyet a szultán Párisból rendelt meg, s a császárnénak szánt ajándokul.

A beglerbég palotában hiányzanak a művészi szobrok és festmények; a butorzatban, ékítésben nincs üszhang: török butorok mellett állanak a párisi remekok stb. stb.; ezért nincs sem keleti, sem nyugati palota jellege. Az európai hatágra ingerli az, midőn a legizletesen berendezett boudoirban ott látja a menyegyzeten rózsás koszorukba festve a kék vizen vitorlázó hadihajócskákat.

Esténként, ha a sok ezer gyertya meggyújtják s azok világa az arany, ezüst és kristály halmozokon tükröződik vissza, elbájolók rehetnek e salonok. Ha a művészet valamit megtagadott a beglerbég palotától, a természet bőkezű volt iránta: valamennyi ablakából, terraseáról, kioszkjaiból elbájoló tájképet szemlélnék. Az európai bámul a törökön, ki egész nap ablakában ül, nézve a Bosphorus hajbait; 8 nap múlva maga is ezt teszi, mintha Törökországon kívül nem is lenne más ország a világon.

ugyanazon egyén két hivatalt és két fizetést ne viselhesen; 2) hogy az államtisztviselő helyettesítését, a helyettesítés egy negyedévnél továbbra nem terjedhet; 3) hogy az államtisztviselő, ki országos képviselő, ez utóbbi minőségben fizetést nem huz. Ez utóbbi szabályt csak azon esetben kéri kimondatni, ha a miniszterium hivatalnokaira az összehérhetlenséget nem akarja kimondatni. Kéri a törvényjavaslatot az osztályokhoz utasítani, melyeknek jelenleg egy sines munkájuk. A ház kinyomatását rendeli el.

Következik a bírák felelősségére vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása, s a ház a III dik fejezet 31 dik § áig halad.

Egyletek és közintézetek.

A kolozsmonostori magyar kir. gazdasági tanintézet tervrajza.

(Folytatása és vége.)

IV. Fölvételi feltételek: legalább 17 éves kor, s 6 gymnasium vagy 5 reál iskolai osztálynak sikerrel való bevégezése; munkára képes egészséges testalkat, s jó erkölcsi magaviselet. Fölvételük pedig az intézetbe: 1) Az erdélyi részekből (ide értve tudunkkal az egykori kapcsolt részeket: Kraszna-Közép-Szolnok, Zaránd megyéket és Kövár vidéket. A szerkesztő) mindenik tanosztályba 12 kiválóan jó törekvését, vagyontalan ifju az erdélyi országos alapból, egyenkint 150 forint segélyezéssel évenként, mely összegért az intézet convictszerű berendezés mellett, a mint az ellátás házilag eszközölhető leendő, a növendékeket lakás, élelmezés, mosás, fűtés, világítás és orvosi segélyllyel is teljesen elláthatni reményli. 2) Mindenik tanosztályba felvétetik még az intézeti szabad helyekre 8, iskoláit sikerrel végzett ifju, egyenkint oly összeg lefizetése mellett, mint a menyinibe az intézetnek a segélyzett ifjak ellátása tényleg kerül, ezek ezen fizetésért ugyanazon ellátásban részesítetnek, mint a segélyezett convictszerű növendékek. Az állami segélyben részesülő s az intézeti szabadhelyekre felvett növendékek tandíjt nem fizetnek. 3) Mindenik tanosztályba felvétetnek még különvándékek is évenkénti 20 forint tandíj fizetés mellett. A különvándékek élelmezésükről s lakásról maguk gondoskodnak. 4) Mind a három tanosztály részére egy-egy, már tudományosan előképzett, s jelesebb ifju gazda vétetik fel segédi minőségben. Ezen intézeti segédek az erdélyi országos alapokból évenként 200 forint segélypénzt huznak. 5) Az intézetben levő 12 állami alapítványi helyekért folyamodó ifjak, az iskolai és szegénységi, az intézeti s szabadhelyért folyamodók pedig iskolai és a szülői vagyoni állásáról szóló hiteltel bizonyítványokkal felszerelt felvételi folyamodványokat évenként aug. hó 15-ig az intézeti igazgatóknak nyujtsák meg, ki e folyamodványokat azután az erdélyi országos gazdasági egyesületnek, — a miniszteriumhoz felterjesztendő ifjak nevei kijelölése végett, — bemutatja. Az intézetbe való felvételért folyamodni csak az első évben szükséges, miután új növendékek csupán a gyakorlati tanfolyamra vétetnek fel, s az egyszer megtörtént felvétel, ha az illetők magukat szorgalom, jó erkölcsi magaviselet, s általában előmenetelük által az intézetbeni maradásra érdemeseknek bizonyítják, mind a három évi tanfolyamra érvényes. A különvándékek csupán előlege, azonban szintén a fent kiirt határidőig benyújtandó bejelentés alapján vétetnek fel, mely bejelentés kapcsolatában természetesen, egy a felvételi feltételeknek megfelelő iskolai előképzettséget, mint egyéb fent kiirt követelményeket is, bizonyítványokkal okadatolva tartoznak bemutatni. Az intézetbe való felvételtől az ifjak a folyamodások beadására kitézett határidőig, egy hónap leforgása alatt személyesen, s hírlapok útján is értesítetnek. 6) Az első, vagyis gyakorlati tanfolyam évenként november hó 1-jén veszi kezdetét, s tart a jövő év október 31-ig, mikor is e tanfolyamot jó sikerrel bevégezett növendékek azonnal a második évi tanfolyamba lépnek. E tanfolyamban szünet, csupán ünnep- és vasárnapokon van. Az istállóba s udvari szolgálatai kirendelt növendékek azonban e napokon is helyt állani kötelesek. 7) A második és harmadévi elméleti tanfolyam szintén november 1-én veszi kezdetét, azonban csak augusztus hó végeig tart. Szept. és október hónapok képezik e második évi tanfolyamnál a rendes évi szünetet. Évközben a tanfolyamokban is csupán ünnep- és vasárnapokon van szünet, s ezenkívül husvétkor két hétig.

V. Ismétlési és évi vizsgák s bizonyítványok. 1) A gyakorlati tanfolyam növendékei, ugy az elmélet- mint gyakorlatból is vizsgát tenni kivétel nélkül köteleztetnek. Ezen vizsgán, mely évenként aug. hó utolsó hetében tartatik meg, az ifjaknak ugy az egyes tantárgyakban tett előmenetelük szigorlat alá vétetik, valamint a gyakorlati teendőik ismerete s helyes fel fogásáról, s a műszaki kézfogásokban jártaságuk s ügyességük-ről is alkalom szolgáltatnak tanúságot tenni. Ezenkívül a napló vitelle, s az év folytán fogalmazott irásbeli gyakorlatok szintén alapját képezik, a bizonyítványokba bevezetendő osztályzati fokozatoknak.

Habár azonban a vizsgák a gyakorlati tanfolyamban is augusztus hó végén tartatnak meg, s

tanfolyambeli növendékek szept. és október hónapok folytán is épen ugy köteleztetnek a mezei munkálatok s egyéb gyakorlati foglalkozásokra, mint az év többi hónapjaiban. Elméleti rendszeres előadások azonban e két hónap alatt, a gyakorlati tanfolyam növendékei részére sem tartatnak.

Az első, gyakorlati tanfolyam sikerrel való bevégezéséről tanuskodó bizonyítvány feljogosítja a növendékeket a második évi tanfolyamba való belépésre.

2) Az elméleti tanfolyamokban, nemkülönben a gyakorlati tanfolyamban is, minden tantárgyból havonként ismétlési vizsgák tartatnak, s a növendékek ez alkalommal tanúsított előmeneteléről minden tanár jegyzéket viszen. E jegyzékek havonként az igazgatóknak átadva, általa tanfolyamok s névszerint összesítetnek a növendékek előmenetelének ellenőrzése végett. Ezen havonként tartott ismétlési vizsgáknál nyert sorozati számok, a végbizonyítványok kiállításánál épen oly érvényesnek bírnak az osztályzati fokozatok megállapítására nézve, mint a vizsgáknál nyert sorozati számok.

Ugy az első, mint a második és harmadik évi tanfolyamban is, miután havonként ismétlési vizsgák vannak, évi vizsgák évenként csak egyszer, a tanév végén, augusztus hónapban tartatnak. Az első és második évi vizsgákról csak egy ideiglenes bizonyítvány állítatik ki, s az összes tantárgyakban előmenetelről tanuskodó osztályzati fokozatok, a harmadik tanév befejeztével tett vizsga után kiállított bizonyítványba vezetnek be.

A bizonyítványokba, az előadások látogatása körül tanúsított szorgalom; a gyakorlati kézfogások elsajátítása körül; az egyes tantárgyakban tett előmenetel, s az intézeti és házi rendszabályokhoz való alkalmazkodás, s magaviselet következő fokozatok szerint iktattatik be:

Szorgalom: Igen szorgalmas. Szorgalmas. Kevesebb szorgalmas. Hanyag. Előmenetel: Kitűnő. Jeles. Jó. Kielégítő. Nem kielégítő. Műszaki kézfogások elsajátítása: Kitűnő. Jeles. Középszerű. Nem kielégítő. Az intézeti és házi rendszabályokhoz való alkalmazkodás s magaviselet: Példás, Szabályszerű. Nem szabályszerű.

A vizsgák a kormány és az erdélyi országos gazdasági egyesület küldöttjeinek közbenjuttatásával teljes nyilvánosságban történnek.

VI. Az intézeti cselédképzés. — Az intézet feladatát tekintvén a cselédek képzését is körébe vonni, e célból az intézetbe csak is nőtlen cselédek fognak felvétetni, még pedig minden második évben újrakerül két évi tartamra 15—17 cseléd fog felvétetni, kik munkájukért egész ellátásukon kívül bizonyos alkú szerint megállított pénzfizetésben is részesülnek, s az intézet gazdaságában a gépek s eszközök kezelésébe, s az állatok okszerű gondozása s táplálásába való begyakorlásra kívül, írni, olvasni, számolni is tanítatnak, valamint a téli estélyi órákban a gazdaságban folyamatban lévő munkálatok, s az állatok okszerű tenyésztését, táplálását s gondozását illetőleg is oktatásban részesülnek.

Pest, 1869. október 7.

Látam: **Kenesei Kálmán,** **Kodolányi Antal,**
osztály tanácsos, igazgató.

— **A kolozsvári ev. ref. főtanoda** szegénysorsú jó tanuló növendékei segélyezésére e folyó 1869—70 dik tanév kezdetén adoztak: M. Ince Mihály ur 5 frt. M. Szacsai Zsigmond ur 5 frt. M. G. Zsigmond Elekné önsága 5 frt. T. Lukács Ferencz ur 2 frt. T. Dózsa Imre ur 1 forint. T. Gyarmathi Mihály ur 2 véka búzát. — Fogadják tanodai előjárásának hálás köszönetét a kegyes jöltevők, kiknek buzgóssága lehetséges teszi sok, jó reményű, de magát önjerején fenntartani nem képes — ifjuak pályája folytatását. Ez alkalommal tisztelettel felkérem mindazon szülőköt és kegyes pártfogókat, kiknek meggyőződése, hogy „szellemi fensőbbiség — nem a szám — teszi a nemzetet nagygyá” s kik nemzetünk valódi nagyságát tanodánk szegénysorsú jó növendékei segélyezésével is kívánják eszközölni: méltóztassanak pénzben vagy természetben e célra teendő kegyes adományait alólírtok beküldeni. Kolozsvárt október 26-án 1869. Sárkány Ferencz, ev. ref. tanár.

Dalmátiai zavargások.

Okf. 26-ról Wagner ezt táviratozta: „A létező haderővel minden harozat elfogadhatok, de a lefegyverzést s a honvédsorozást nem vehetem keresztül, kérem a 8. és 9. vadászszázalajt.

A fölkelők nagyobb harezok elől kitérnek, reánk nézve megközelíthetetlen sziklagerinczeket körülrajzák a hadoszlopokat, a gyengébb oszlopokat megtámadják, egyeseket legyilkolnak, s e miatt eldöntő csapások nem lehetségesek.

Ily láthatlan ellenség megnehezíti az előrehaladást a kevé, rossz, keskeny utakon.

Ezen vidék nehézségeire nézve csak a tapasztalás lehet mérvadó.

Budnáról még semmi tudósítások.

Okom van hinni, hogy Stagnevich nem foglaltatott el.

Egy okt. 23-ról kelt távirat így hangzik: „Délutáni 2 óraker a gorzadai állomás megtámadott. Két zászlóalj és 4 cságyu oda küldetve, három órai harc után a felkelőket visszaveré.

Részünkről 5 ember megöltetett, egy tiszt és 7 ember megsebesült. A fölkelők vesztésege hihetőleg jelentékeny.”

Egy okt. 23-ról kelt további távirat jelenti: „A Stagnevich őrház árnálás által, élelmezhető pandarok bebocsátása alkalmával, elfoglaltatott.

A tiszt és 2 ember megöltetett, 2 ember megsebesült; a többi 40 ember emeletről emelre védvén magát, a terasszon, az uralgó szikláról történt kőhajítások s puskalövéssek által megadára kényserítették; közülök egy vadász, szerencsésen átlapozva, hozzá ezen s azon tudósítást, hogy a többi határállomásokból ma ágyúddégés s Budnából sortüzelés hallatszott, s ő Zuppában sok jól fegyverzett erős fölkelő csapatot látott.”

Október 24-én este azon távirati jelentés érkezett, hogy a „Hofer“ hadigőzös 22-én éjjel a 27. vadászszázalajjal s ágyúkkal Budna elé érkezett, s a kiszállítás reggel megtörtént.

Budna jelenleg 600 fölkelő által van körülzárolva.

A „Streiter“ hadigőzös, tűzérési erősítéssel Cattaróhól Budnába indult.

Budnából részletes tudósítások csak a „Streiter“ gőzös visszatérése után lehetségesek.

Ezen távirat szerint a Stagnevich őrház foglyai a fölkelők által szabadon bocsátatnak, s 23-án Budnába visszatértek. A csapatok vesztéségéről a gorzadi harezban az jelentetik, hogy az 4 holtból, s 10 sebesülthől áll, ez utóbbiak közt levén a csak könnyen megsebesült Lukes hadnagy is.

Egy ugyanazon napról kelt másik stürgöny a Maroichich ezred megérkezését jelenté, s így hangzik:

Holnap reggel az Albrecht és Maroichich ezred, megfelelő ágyúkkal, Jovanovich ezredes alatt előnyomulást eszközöl Dragalj felé, az erőd élelmezés ellátása végett.

Az Ernő ezred ugyanekkor Ledeniczét szállandja meg.

Napi hírek.

— Torma Károly belső szolnokmegyei főispán és Dániel Gábor udvarhelyszéki főkirálybíró az Erdélyben uralgott marhavész alkalmával tanúsított buzgó és sikeres mlkűdésükért legmagasabb elismerésben részesítetlek.

— A helybeli ügyvédek egy ügyvédi egylet alakítása céljából mult hó 30-án értekezletet tartottak a megyeház nagy termében, midőn Groisz Nándort az értekezlet elnökeül, dr. Fischer Lajost jegyzőt választván, a program, s illetőleg az alapszabályok megállapítása végett egy bizottság küldetett ki, tagjai: Groisz Nándor mint elnök, Simon Elek, dr. Fischer Lajos, Csulak Dániel, Kövári Mihály, Pap Elek és dr. Csávásy Gyula. — A gyűlés erre, a törvényszéki főbírónak a terem átengedéseért köszönetet szavazta, eloszlott.

— A k. monostori gazd. tanintézet igazgatóságánál az első évi tanfolyamra 45 hallgató jelentkezett; közülök az alapítványi helyekre pályázott 23, a szabad helyre 10; a többi különlakos. A folyamodványok mult hó 25-ken terjesztetlek fel a földm. miniszteriumhoz, honnan a kinevezések e napokban le fognak érkezni.

— A honvédséghez legújabbán 4 alezredes, 7 őrnagy, 11 első osztályú százados, 23 másodosztályú százados, 47 főhadnagy és 66 alhadnagy neveztetlek ki; ezek között felemlítjük Liptai Ferencz, Möriz Sándor és Szabó Vincze alezredeseket, idős gr. Bethlen Miklós, Horváth Pál és Dallos Elek őrnagyokat, Török Ferencz, Kis Lipót és Szász Dani századosokat, Ferenczy György és Orbok István főhadnagyokat; végre Csiki Gergely és Bodó Pál alhadnagyokat.

— Jakab Bogdán volt fő kormányzékai tanácsos a földm. miniszteriumhoz osztálytanácsossá neveztetlek ki.

— A katonatisztek szolgálaton kívül, hir szerint, ezental polgári öltözetet is viselhetnek. Eddig csak azon tisztéknek volt ez megengedve, kik az ugynevezett helyi szolgálatnál, a hadgyimnizterium segédhivatalainál, a katonai nevelő-intézeteknél voltak alkalmazva. Az erre vonatkozó tilalmat valószínűleg nem fogják ugyanazon megszüntetni; de a tiszték ezen rendelet megsértése miatt nem fognak felelősségre vonatni. (N. Frdb.)

— Öfelsége a Ferencz József-rend alap szabályainak módosítása tárgyában következő legfelsőbb kéziratot méltóztatott kibocsátani: Ferencz József-rendem 1850. decz. 25-én kelt alapszabályainak 21. § a alapján rendelem, miszerint ezen alapszabályoknak 6. § a következőképen módosítandó: „6. §. A rend három fokozatból áll. A birtokosok nagykereszteteknek, továbbá csillagos és csillag nélküli középkereszteteknek és kis kereszteteknek, neveztetnek.” A 8. § ban a 7. kikezdés következőleg módosul: „A középkeresztetek a hasonló rendkeresztet két hüvelyknyi szélességtől élénk vörös szalagon nyakukon kívülről, s a csillagos középkeresztetek ezenkívül a nagykeresztetekhez hasonló alakú, de valamivel kisebb ezüst csillagot jobb mellükön viselik.”

— A k. monostori gazdasági tanintézetnél dr. Entz Géza fogja tanítani a természettudományokat.

— A semmitisztekhez a már mult számban említeteken kívül még kinevezetlek bírálók: Dietrich Rezső, Becke János, Sarlay János és Sloboda Ferencz. Továbbá kinevezetlek a legfőbb ítélőszékhez tanácselnökül Lukács Ignác; rendes bírálók: Csernecky József és Puskáriu János; számfelüti bírálók: Karap Ferencz és Mihályi Gábor.

— A izraelita hitközségek szervezésének életbe léptetése céljából biztosoknak kinevezetlek: Grün Izrael Kolozsvárt, Horovics Sámuel Marosvásárhelyt és Aronszón Löbl Brassóban.

— Az 1870 dik évi unjenczozási előmunkálatok legmagasabb rendelettel fogva jövő évi január 15-ken kezdendők meg s márczius 15-ig be kell végeztetniök. Sorozás alá jönnek az 1848, 1849 és 1850-ben születettek.

— Rajner Pál helygyimnizterrel következő biográfiai adatokat olvasunk a „Sz.” ban: Rajner Pál a bécsi Theresianumban végzett tanul.

mányai után a magyar kancellariánál kezdette nyilvános pályáját, hol az 1848-ki márcziusi napok, mint udv. fogalmazót, találták; 1848-ban a svebati útközéig, mint önkénytes, vett részt a védelmi hadjáratban, de csakhamar visszavonult a magánéletbe s az 1849. évet Vácztól tölté. 1850-ben Hont megyébe jött lakni s azóta állandóan itt lakik lonthói jóságán. 1860. decz. 12-ken megválasztatott Hont megye első alispánjának, mely hivatal egészen a Forgách féle provisoriumig viselte, s mint akkori alispán, a határozati párthoz tartozott. 1865. évi oct. elején a Majláth Sennyyey-féle provisorium alatt b. Majthényi László főispán Rajner első alispánnak nevezte ki, mely kinevezést — nem minden habozás nélkül — el is fogadta, de e hivatalt csak két hónapig viselte, mert novemb. 10-ken az ipolygasi választókerület országgyűlési képviselőjének választván, alispáni hivataláról lemondott. Rajner azóta tett mlkűdése az országgyűlésben, a főispáni és kir. biztosi állásokban általában ismeretes.

— Egy N. Szebenben közelebről lefolyt vérlázító esemény hire járta be a lapokat. A. M. vadolva volt, hogy egy 11 éves leánykán erőszakot követett el, s e mellett 36 forintját is elcsalta. Erre nézve újabbán írják, hogy a n. szebeni tanácsai törvényeszk a vizsgálatot lejárta, vándoltat „gyanúkok s részint tényálladéki hiányában” artatlannak nyilvánította; egyszersmind megindított a vizsgálat feladó L. G. ellen rágalmozás büntényeert.

— Gróf Eszterházy Géza és Pávay Vajna Elek ma indultak el a szeci csatorna megnyitási ünnepléjére, melynek befejezte után a pusztai Arabokat s a Pyramisokat látogatják meg; végre pedig a Nilus zubatagajnak és a csatorna átmetesztet talajának geologiai szerkezetét tizték ki vizsgálat tárgyául. Ez összes tanulmányokon alapuló növény-s földtani és néprajzi ismertetés, a magyar természetvizsgálók jövő évi — Aradon tartandó — gyűlésén fog előadatni.

— Nemes Kolozs megye törvényszékénél 1869. nov. 2-án és következő napjan tartandó nyilvános ülésben előadásra kiűzetlek: 1. Igna Nikulás és Szejka Mariának Stéfán Vaszkila ellen egy örökség kiadatása iránt. 2. Nagy Andrásnak Nagy Jánosné ellen egy szerződés kiadatása iránt. 3. Gróra Onucz és Gran Násztásziának Gran Dumitru ellen, egy darab föld adatása iránt. Előadó ülnök: Pap Leontin. — 1. B. Orbán Balazsnak, mint b. Orbán Janos megbízottjának Boz Mózés örökséi ellen 3382 forint és járuléka iránti pere. 2. Öv. Ignác Martonné Bogdan Erzsébet és társának David Mózés Sinkó Istvan ellen itkvőségeknél végrehajtás alóli kizakasztási iránti pere. 3. Babb-alapnak Józsa, Gyula és szavatottai b. Wesselenyi Maria és érdektársai ellen igazolási ügye. 4. Paget Jánosné b. Wesselenyi Pálné és érdektársainak a Babb alap ellen visszahelyezési ügye. 5. Kadis Juonnak Nyez Gligor és Juon ellen tekvőségeit tulajdon jog iránti pere. 6. Nehai Kabbos Miklós n. nádasai urb. kárp. ügye. 7. Zöld Lajos pakótelki urb. kárp. ügye. 8. Sándorházi György a-szovathi urb. kárp. ügye. 9. Szabó Farkas öröksői gy. vásárhelyi urb. kárp. ügye. 10. Gyarmathy Mihály t-sz. királyi urb. kárp. ügye. 11. Farkas Sándor és neje Pásztori Zsuzsanna nyerezei urbéri kárp. ügye. 12. Kaucsi György jogutóda Csontos Ferencz urb. kárp. ügye. 13. Tóth Sámuel és neje vásárhelyi urb. kárp. ügye. 14. Zsigmond Lajos és Zsuzsanna tamásiai urbéri kárp. ügye. 15. Gegő Sámuelnek Molnár József ellen szolgálmi jog elismerése iránti pere. Előadó ülnök: Szentiványi Gyula. — November hó 5-ken pedig Pétrucz Juon és társai emberölés — 6-kan pedig Lázárán Gligor és társai gyilkosság büntényében fog nyilvános végtárgyalás tartatni.

— 5556—1869. A „Kolozsv. Közlöny” folyó évi oct. 26-kan megjelent számának „Napi hírek” czimű rovatában egy pesti lap után az közlötetik, hogy megyénkben a románok megtagadták a honvédségbe soroztatásuk alkalmával az esküt, mi okból indittatva éri magát tisztségük kijelenteni, mikép megyénkben a sorozás a legszebb rendben és egyetértéssel ment véghez, egyetlen oly eset sem fordulván elő, hogy valaki akár a rendes, akár a honvédseregbe soroztatása alkalmával, az esküt letenni vonakodott volna. Nemes Alsó Fehérmegye tisztségétől.

— Felszólítás. *) A régenvidéki kaszinó azon tagjai, kik 1868 dík évre a díjt egészen, vagy részben be nem fizették, felszólítatnak: dijaknak 15 nap alatt befizetésére; ellenesetben neveik hírlapilag fognak közlötetenni s magok tartozásaiért bepereltetni. Bizottmányi határozat nyomán: Szász István, jegyző.

Nemzeti színház.

Octob. 30-kan: „Zsidó hölgy.” Az eddigi két opera-előadás eredményét tekintve, méltán megnyugodhattak a zenekedvelők azon sikeren, melyet tarsulatunk felmutatott. Másfelől azonban okadatoltnak látszott némelyeknek azon megjegyzése is, hogy a „Traviata” és „Alvajáró” még nem minden; mi leaz azon operákkal, melyekben a basso-énekesnek is terjedelmesebb szerepe van? egy szóval: milyen kezekbe lesznek az Odri szerepei? Erre a kérdésre mi is óhajta vártunk feleletet, noha már ez előtt is megbízható forrásból értesültünk, hogy e fontos hely sem lesz parlagon hagyva, sőt ellenkezőleg jó reményekre jogosító fiatal tehetség töltödni be. A Halezv nehéz és gyönyörű operájában széles tér nyílt fiatal basso énekesünk Török Miklós nak tehetségét bemutatni. Gilbert szerepe, mivel megmérközött, kétségkívül nem könnyű, sőt az általunk ismertebb dalművek közt, nehézségre nézve az első közt áll. Nemcsak azért, mert széles terjedelmű hangot vesz igénybe, de a technikai tükélynek is bizonyos jelentékeny fokú szükségeltetik hozzá, hogy élvezhető legyen. Epen azért, ezen fontos körülményt nem hagyhatjuk háttérbe, midőn Török első felléptéről szólunk és a felmutatott sikert mérlegetjük. Hangja terjedelmes, tisztá, egészséges basso hang. Kevés mértékben észrevehető ugyan rajta némi élesség, azonban bibául nem ró-

*) Kéretik a „M. Polgári” t. szerkesztőssége e felszólítás közlésére.

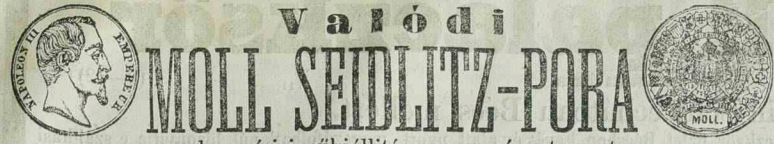

H I R D E T É S E K.

(6) — 2/11 1869. —

(12—*)

Valódi MOLL SEIDLITZ-PORA

mely a párisi műkiállításán arany-érmert nyert.

Középponti raktára a „Gólyához“ címzett gyógyszer-tár Bécsben, és egyedül az alább megnevezett raktárakban kapható.

Figyelmeztetés. Múltán tapasztaltam, hogy az ugynevezett Seidlitz-por használat utáni tünetekkel ártalmatlan, melyek szóról szóra az enyém szerint utánozva, a közönség csalódására, még saját névelésomat is veselik, s ily módon azok külsőjeleiről ítéelve saját gyártmányaimmal könnyen felcserélhetők lévén, bátor vagyok azért ezen hamisítások ellenében óvást mindenkit azon megjegyzéssel figyelmeztetni, miszerint az ilyen műszereknek megkülönböztetése végett, az általam készített Seidlitz-por minden katulyája és minden egyes adag papír-burkolata hivatalos őrizmény alatti saját véd-íparjeggyemmel van ellátva.

Ára egy bépecsételt eredeti skatulyának 1 forint oszt. ért.

Használati utasítással minden nyelven.

E porok számtalan, rendkívüli esetben behozonyult gyógyhatásuknál fogva minden eddig ismert házi gyógyszerek közt bizonyára a legelső helyre méltandók. A császári nagy birodalom minden részéből hozzánk beklódt több ezernyi hálaírat részletek biz nyitványul szolgál, hogy azok rögzült dugulás, emésztelenség és gyomorégés, továbbá görcsök, vesebetegség, idegfej, szivdobogás, ideges fájások, vertorlódás, köztünyeszerű tagfájdalom, s végül hystéria, hypochondria, tartós hányási inger stb. eseteiben a legjobb eredménnyel használtattak, s a legtartamosh gyogyeredményt vívtak ki. Ezen, már nagy csomaggá nőtt levelezés számtalan bizonyítványait tartalmazza azon szenvedőknek, a kik gyakran, miután az allopathiai és vizgyógymódot használnak használták ezen egyszerű házi szerhez folyamodtak és egészségüket egyszerre és állandón viszsznyerték. Ezen elismerési iratokban a nép majd minden osztálya u. m. tanítók kereskedők kézművesek, mű észek, mezei gazdák, tanárok, hivatalnokok, katonák, sőt gyógyszerészek és orvosok is, valamint több oly mindkét nemből való egyének képviselvek, a kiknél azelőtt a legfőbb gyogyforrások a legkisebb könnyebbülést se idézték elő és a kik csupán a valódi Seidlitz Porok rendszeres használata által lettek tökéletesen egészségesek.

Valódi minőségben kapható csupán csak

Kolozsvárt: BINDER K. (ezelőtt Ritter) gyogytárában b-monostor-utca a városi Redoute során; továbbá **Wolf J.**, dr. **Hintz György** és **Engel J.** gyogytáraiban.

Beszterczen: Szongot György.
Brassóban: Jekelius F.
M.-Vásárhelyt: Jeny Károly és Bucher M.
Nagy-Károlyban: Schöberl.
Nagy-Szebenben: Müller gyogyész.

N.-Váradon: Jánky Antal.
Segesvárt: Teutsch J. B.
Szászsebesen: Binder F. gyogyész.
Szerdahelyt: Selimert F. gyogyész.
Zilahon: Harmath S. F.

A fennebbi czégeknek létezik még ezeken kívül a

norvégiai „Bergen“ városból való valódi

DORSCH-MÁJHALZSIROLA J
 raktára is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 frt. 80 kr. egy kisebbnek 1 frt. o. é.

Az üvegek el vannak látva védmárkossal és kimerítő használati utasítással. Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkpakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsirola faj a dorschhalaknak legfogdosabb egybegyűjtése és kivilágosítása által van megnyerve, és egyáltalán semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miszent az természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirola Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesbb gyogyyszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, Köszvény és csúz, idült hörghurut, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban legsikeresebben alkalmaztatik.

MOLL A. gyogyyszerész Bécsben, „zum Storch“, Tuchlauben.

Hatóságilag megvizsgált és alább irt esetekben ezerszeres jó sikerrel megpróbált **göreselleni védbalzam.**

E balzam kitűnő hatását következő tulajdonságainak köszöni: Zsongítólag az az erősítőleg és ételidőn hat a gyomor és belek takarására, ez utóbbiak kanyarmozgásait korlátozza, a máj kivilágosítását elősegíti és kitűnő szélbajtó szer. Ugyanazért következő esetekben van javulva használata e balzamnak: A gyomor és belek mindenemü heveny és idült lobjaiban, barminő okokból is eredtek azok; a gyomornak fájdalmai, görcsei, puffadásában, hányás és hasmenésben, székörtségben, kolikában, hascsikarásban hatása azonnali. A külsőlegi bedörzsölés a bevett szernek hatását tetemesen segíti elő.

Továbbá jó sikerrel használható ezen készítmény emésztelenség, gyomorgyöngegés és görcsös gyomorban, ráng- és másnemű görcsökben és a nehéz korban; nehéz emésztés által okozott ideges mell-sorlásban, melyekre gyakran gyomorkolika következik, hasmenésben, choleraiban, görcsös hányásban, méhkörtség és terhes nőknél előjövő hányásban; továbbá váltóláz utáni idülésben az emésztő szervék működésének helyreállítására.

Javulva van még ezen balzam és nagyon ajánlva hosszosan tartó kimerítő betegségekben, midőn is az étvágyat gyarapítja s az egészséges emésztést nagyban előmozdítja.

Végre fényes eredményt tanúsított ezen balzamnak nagyobb adagokban külső és belső használata már két cholera-járványban, és mint első szernek rögtön megbetegülések esetében különösen falun és orvosi segélytől távol egy háztartásnál sem szabadna hiányoznia.

Ezen balzamból megnötteknek elég napjában 3-4 theáskanállal. Nagyfokú és fájdalmas rohamokban ezen adagot meg is lehet kettőzni, hatását külső bedörzsölések által a hasra, vagy vétagokra gyarapíthatói.

Főraktár: Miller gyogytára „az arany koronához“ Brassóban a piacon.

Vélemény.

Támaszkodva a legpontosabb minőségi és mennyiségi vegyelemzés eredményére, hivatalos esküje mellett következő véleményét adhatja alólirt országos törvényszéki vegyész:

A Brassóból az „arany koronához“ címzett Miller gyogyosztartár által egészségrendőri vizsgálat végett beklódtit göreselleni védbalzam semmitlé ártalmas vegyítéket nem tartalmaz, használata az egészségnek nem káros, minden bódító és fémkészítéktől mentes, és csak is megédesített lében feloldott hatásos alkairészeit tartalmazza göresellenés nővényeknek.

Bécs, 7. Április 1868.

V. Kletzinsky, vegyésztanár és országos törvényszéki vegyész.

Bizonyítvány.

Kedves kötelességemnek tartom bizonyítani — hogy Miller gyogyyszerész ur által készített göreselleni védbalzam, göresök és minden a birdetésben megnevezett bajokban több mint két évi tapasztalataim alapján, mint igen czélszerű, jó és hasznos gyogyyszer teljes elismerésemet és bizalmamat kinyeré, melynek alapján nem mulasztatom el — azt — mint egy az emberi szervezetre czélszerűen összeállított gyogyanyagot, a t. közönségnek legjobban ajánlani.

Kelt Előpatakon, 1868 Szeptember 4-én.

Dr. Szabó Vazul, gyakorló orvos, Szebenben, Felsőfőhémegye főorvosa.

Főraktár: Brassóban Miller Gyula gyogyszerésznél. Kolozsvárt bizomány-ba: Dr. HINTZ gyogyosztartárban. Továbbá: Aradon F. J. Probst, Károlyfehérvárt: C. Boosz, Fogarason: Mégy J., N.-Váradon: A. Janky, Szebenben: N. Sill, Marosvásárhelyt: Jeny Albert, Medgyesén a „Koronához“ címz. gyogytárban és végére Segesvárt: J. B. Teutsch uraknál; az itt felemlített raktárokon kívül minden nagyobb városban bizományon.

(335) (8—*)
 Dús választéku
nagy varrógép-raktár
Boér Sándornál
 Kolozsvárt bel-magyarutca 318 szám alatt.
 Hol szilárd jótállás, ingyentanítás, s bármilyen baj esetére azonnali segélynyújtás, valamint a feltétellel könynyített fizetési módzat mellett, a következő leszállított árak számíthatnak:

- Családi használatra ajánlandó nagy gépek:**
 Lánccszemmel tűzzelők: Willcox és Gibbs 45 frról kezdődőleg. Kettős ánczolóval tűzzelők: Grover és Baker szerkezetű 110 frr. Grover és Baker Nr. 24. 135 frr. — Kétfelől tűzzelők: Wheeler és Wilson szerkezetű: 75, 80, 100 frr. Wheeler és Wilson Nr. 2. 120 frr. Vetélővel, kétfelől tűzzelők: Taylor 80, 85 frr. Natalis vagy Lincoln 85, 100, 120 frr.
Singer lit. A. csak 100 frr. diszöltést készítő szerkezet hozzá 12 frr.
- Szabó és hasonló üzleti czélra és börmunkára alkalmas vetélővel, kétfelől tűzzelő gépek:**
 Natalis 100, 120 frr. Grover és Baker 19, 120, 125 frr. Nr. 7 140 frr; legújabb: Thomas Cylinder gépe Nr. 1. 150 frr, Nr. 2. 160 frr, ez utóbbi két irányban varr. Grover és Baker. Nr. 24, kettős ánczolóval tűzzelő 135 frr.
- Czipészek számára és legnehezebb börmunkára készített vetélővel, kétfelől tűzzelő gépek, melyek az új gyöngyöltést is varják.**
 Grover és Baker. Nr. 19. 120, 125 frr. Howe lit. B. 140 frr, lit. C. legnagyobb és legerősebb 150 frr, Imperial 155 frr; e fajták között legújabb: Thomas Cylinder Nr. 2., kétfelől irányban varr. Jones et C. Cylinder Nr. 3. 200 frr, ez utóbbi minden irányban varr, ugy, hogy ezzel használt czipőbe is új rugonyt varrhatni, emellett egyetlen gép, melyet czifra kivarásokra legkönnyebben használhatni.
- Családi használatra alkalmas kézi gépek:**
 Lánccszemmel tűzzelők: 20, 25 frr; legjobbak: Willcox- és Gibbs-féle, 30,35 frr. Kétfelől tűzzelők: 50 frr, legjobb 60 frr, Taylor nagy, 65 frr.
- Gomblyuk- és kétfelől tűzzelő:**
 Minden nemű munkára alkalmas új találmányu varrógépek. Található ott továbbá varrógépi tü, olaj, hatréül czérna és seiyem, utóbbi matringban is; e mellett minden gépi varrás és gouvrozás elkészítése elvállaltatik.
 Most érkeztek: **2 és 3 kerekű Velocipédek** és **vajverő gépek** nagyobb gazdaságok számára.
 Tudakoló levelek posta fordultával, rajz és árjegyzék melléklésével megfeleltetnek. Gépeknél fuvar és költség a vevőt nem terheli.

(2-4)
 Császári és királyi
 Első ausztriai kizárólag szabadalmazott
tűz- és betörésmentes
pénz- és könyv vas-szekrények
 a legújabbban felállított átfurhatatlan hármass oldattal és gözkecskűvel (Dampf Apparat) **WIESE FRIGYES** bécsi gyárától.
 Ezen gyártny a fenn megnevezett új találmányu szerkezetű ellátva, biztonság tekintetében minden eddigi más készítményeket használatlanul felülmúl.

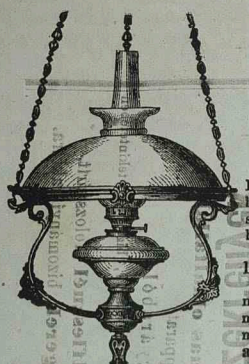
Paraffin.
Stearin.
Bécsi Stearin-gyertyák, qualité superieur, csomogolás narancs- vagy rózsaszín papírba.
Salon és asztali-gyertyák, templom-gyertyák a legolcsóbb árban ajánlatnak Wagemann Gusztáv Stearin-gyertya gyárától Bécsben.
 (2-3)
 (544)

(505) 2/11 (2-3)
Lótulajdonosok és gazdák számára.
 Hangok Kwizda állatgyógyászati készítményei felől.
 Tekintetes ur.
 Nagyon örülök önnel tudhatni, hogy az ön által készített visszafolyó folyadékkal (Restitutionsfluid) ö Felsége a királynő egyik kedvenc lova horgasina meggyuladásánál jó sikert kísérletet tettem.
 Tekintetes ur alázatos szolgálója:
 Langwirthy M.
 ö Felsége az angol királynő állat-orvosa.
 Mayer W. főlovászmester.
 A kótenyésztés központi közege Ausztriában, a „Spor“ 10 számában így ír: Kwizda urnak Korneuburgban. Önnel körömrjával több istállóban tettem kísérletet, s mindenütt jeles körömvászernek ön elismerve, a mit önnel ö. ö. mest közlünk. Az iteni Theresianum lovardájában különösen egy pompás sikertült gyogykísérlet tetetett egy teljesen törött körömmel. Erről körünkben van a bizonyítvány s jövő számunkban egész terjedelmében közlendjük.
 Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.
 Önnel visszafolyó folyadékát (Restitutions fluid) csak rövid ideig használom lovaimnál, s meglepő sikert arattam vele. Easonként tanácsomra több vidéki lótulajdonos is használta Önnel visszafolyó folyadékát, s minden esben annyira meg voltak elégedve, hogy felhatalmaztak, miszerint nevökben is köszönetet mondjak Önnel hasznos találmányáért.
 Pécsvárad. DWORCZAK MÁTYÁS, cs. k. felméresi felügyelő.
 Kwizda állatgyógyászati készítményei valódi minőségben:
 Kapható: Kolozsvárt: WOLFF J. urnál.
 „ Szebenben: Zóhrer Fr.
 „ Brassóban: Heshaimer J. L. és A. urnál.
 „ Gyertyánffy és fiai urnál.
 „ Segesvárt: Teutsch J. B.
 „ S.-Sz. Gyogyon: Benkő és Csutak uraknál.
Óvás. Hogy a közönség hamisítványok megtétele ellen biztosítva legyen, kérjük csak azon üvegeket és göngyölköket valódioknak tekinteni, melyek a korneuburgi kerületi gyogyosztár pecsétjét viselik.

Ügyes börze-operatiók által sokan gyorsan és fáradság nélkül jutottak oly vagyonhoz, mely legmerészebb vágyaikat felülmúlta, sőt naponkén fordultak elő ily esetek. Vajjon a jövedelmező üzlet csak bizonyos kiváltásgolt körök tulajdona legyen? — Hogy a börzétől távol álló magános egyéneknek hasznos segítség nyujtassék, alapítottam
egy irodát börzeügyletek számára,
 hol mindenki (Bécsből vagy a környékből) 100—200 frnyit kis betétel által a papírok emelkedése vagy leszállásából hasznot húzhat, a nélkül, hogy a pirosokat megvásárolná vagy magához venné. Felszólítottam tehát a t. közönséget, főleg a mostani alacsony árfolyam mellett megbízások tételére, melyeket pontosan és gyorsan teljesítendek. Programmkon ingyen Felvilágosítások készséggel nyujtatnak.
Stein Károly irodája börzeügyletek számára.
 Bécs, I. Tiefer Graben 17.
 (547) (2-13)

(459) (10-15)
Bányai Sámuel, kolozsvári szőcs-mester, Ajánlja a szőcs-mesterek köré, ez tartozó minden névvel nevezhető **ruha raktárát.** Elfogad akár nágán, akár poszt, uton minden szőcs iparágbeli megrendeléseket, s azoknak a legpontosabb és leggyorsabb teljesítését, sőt a legolcsóbb árban megvalósítását is. Lakása Kolozsvárt bel-magyarutca 428 házszám alatt. Raktára ugyanazsak bel-mag. utca 442 szám alatt.

(194) 13—*
Figyelemreméltó!
 A Széchenyi zuhanyos fürdő alólirt tulajdonosánál minden időben található több száz darab **szaraz deszka** és kész **padozat** (padimentum) a legújanyosabb árban.
Csiky József, a Széchenyi fürdő tulajdonosa, kúlmönostor-utca, 59. sz.

DITMAR R. Bécsben. Lámpagyár.

Gyár: III. Bezirk. Erdbergerstrasse 23/27. Baktár: Stadt, Weiburggasse 4.

E nemben a legnagyobb gyártelep egész Európában. PETROLEUM-LÁMPÁK.

Lepkelánggal, igen jeles szerkezetű, Petroleum-lámpák „Jupiter laposbélű”, kerekökökkel vagy Dittmar R. szab. „Argand” kerekökökkel; szem kímélésére és kintinó világos lánggal égve; a legdiszesebb teremben is alkalmasok.

Éttermek és salón-essilárok, tekeasztali függők és álló lámpák, petroleum- és olajvilágításra.

Moderateur-lámpák, minden neműek. Az árak, minden tekintet nélkül a legjelesebb szerkezetre, sokkal jutányosabbak, mint minden más e nemű gyártmányok. A számos díszes kivitelű lámpákban megjelöltem, hogy a lámpákra nézve, a gyártelep kiterjedését és az árujelölést illetően, a bel- és külföld egyetlen gyára sem hasonlítható; hogy ehez képest a raktár, s a minták választása tetemesen nagyobb, mint a melyet kereskedő vagy gyár felállítási képes volna.

Megszámláltatások kikerülése végett figyelmeztetem, hogy minden égő (Brenner) a gyár jegyével van ellátva.

A legújabb most megjelent minták és árjegyzékek, rendkívül leszállított árakkal eladók számára, a gyárból vagy saját raktárból véve, kaphatók.

Moderateur lámpák számára ajánlom az egyedül tölem kapható és Dittmar R. lámpagyáros ur által Bécsben megvizsgált, fényes fejtű lánggal égő „Moderateur-lámpa-olajat.”

EHRENBERG TH. Stadt, Weiburggasse Nro. 5. Bécsben.

CZETZ JÁNOS és TÁRSA

(Kolozsvárt, középutca Folly-ház.)

Ajánlják gazdagválasztékú női- és férfi divat BAZÁRJUKAT,

melyben a legújabb érkeztek divatos téli női-felöltők, nagykendők, selyem-Rips, szőr és Sottis-ruhakelmék, női- és férfi-öltönyöknek gyapjú szövetek, elegáns francia kalapok, finom kesztyűk és topánok. Kiházasításhoz szükséges vásznak, asztalművek, paplanok, matrácok, szőnyegek és butorok. Butorraktárunkban folytonosan kaphatók: különbözőféle egyes butor-darabok, garnitúrok, arany- vagy diófakereitű fali és álló tükrök.

Ajánljuk nagyválasztású butorkelméinket, melyekkel kívánatra egész új- vagy használt butorokat is jutányosan és gyorsan behuzatunk.

Vidéki megrendelések pontosan igazítottak.

GOLDSCHMID M. Ujan alapított szállítási raktára kiviteli palaczkászor

(551) számára (2-12)

Klein-Schwechátban Bécs mellett.

A hatalmas lendület, melyet a palaczkászor üzlet Bécsben kevés év alatt nyert, megegyezhetlenül bizonyítja e szállítási mód célszerűségét.

Hanem a kivitelre nézve még koránt sincs gondoskodva, s ez azon feladat, melyet azon várakozással tűztem ki, hogy fáradságom méltó elismerésben részesülend.

Hogy a kleinschwechati sör ismert kintinó tulajdonai melyek híret az európai szárazföld határain messze túl vivék, ne csökkenjenek, a kiviteli-raktári sörök, nem mint a helyi fogyasztásra eddig történt s maig is történik Bécsben, hanem a sörözői pinczék közvetlen közelében—épen Kleinschwechátban töltenek palaczkokba. Ezen töltési mód és a palaczkoknak egyenesen a termelési helyről, Kleinschwechátból történő elszállítása következtében, megmarad a sör eredeti frissége és tisztasága, míg távol töltéseknél gyakran a légváltozás következtében lerakódásokat nyer, mi által jelességének szenvednie kell.

A midőn tehát újan rendezett vállalatomat a t. ez. közönség figyelmébe ajánlám, bátorkodom alább az árakat, melyek frankó pályaudvar, vagy gőzhajó Bécsben állítvák, följegyezni.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like '1/2 kupa kivít. ászkászor, palaczkokkal együtt', '1/2 császár márciusi sör palaczkokkal együtt', etc.

Megrendelések egy részösszeg beküldése mellett, utánvét útján a legpontosabban teljesítetnek.

MEGJELENT

STEIN J. könyvkereskedésében s általa minden könyvárúsnál kapható:

A „Magyar Polgár” nagy naptára

1870-dik évre.

Szerkesztette K. PAPP MIKLÓS.

II-dik ÉVFOLYAM.

Teljes tisztai czimzár s a Királyhágón inneni vásárok pontos jegyzékével.

Ára 1 frt o ért.

TARTALOM: I. Naptár-rész. II. Szépirodalom és történelem. Nem az észak, a mit megérünk, Költemény Medgyes Lajostól.— Előzmények a Széchenyi konvent történetéhez. Kazinczy Gáborról, közli Szilágyi Sándor.— Nyalka Jutka, székegy ballada, közli Gálly Sándor.— A hajóférsz után... Egy lap az osztrák hadsereg történetéből Molnár Antaltól.— A pünköszt róssa... Székely népdal G. S. től.— Dalmasio, novella Hóry Bélától.— Román népdalok Moldován Gergelytől.— Bem József napi parancsaitól és leveleitől, közli K. Papp Miklós.— Stolprian Miksa, elbeszélés Zschokke Henrik-től.— A társaság, Köll. Sáni Lajostól.— Nehány lap Böllni Farkas Sándor naplójából, közli K. Papp Miklós.— Jan-ko-réves (ballada)— A „Bond Street” titka; egy büntetőjogi eset a londoni „Highgate”-köréből. Egy államügyész irataiból M. A.— Adalékok a Wesselyni család történetéhez Eötvös Lajostól.— Horváth Ignác honvéd úrnagy jegyzései az 1848—49-ki székelyföldi hadjáratokból, (Háromszék kessülete a védelemre, az eresztevényi tábor, Buda-fordulónál széttergették az oláh-szász-osztrák csapat, arapataki csata, hidegvi csata, általános katonai gyűlés és hadi tudás Uzbán, hadi tera támadólagos székely hadjárata Háromszéken, a támadó seregek felosztása és körülbéli létszáma, hermani csata, Prázerár kapitány, hidegvi csata, okéltűli időbeszterges a Barcaságon, Brassó városának két óra hosszan tartó hadis jelelme, Dobai ezredes mintegy mindenfelől ostromolva kiadja a rendeltet-Brassó bevételére.) Közli K. Papp Miklós.— Adalék Kossuth Lajos 1837-iki naplójához. Közli K. Papp Miklós.— Történeti adatok az 1809-iki hadjárathoz, közli K. Papp Miklós.— Radoványi János naplója. (Adalék az eperjesi vitérségekhez), közli Papp Dénes.— Napj. parancs a magyar segély-seregűl végleg távozókhoz László Danieltől.— Titkos rendeletek az 1849—50-ka ostromállapotokról, közli egy történelmíró.— Jellemrajzok Szemere Bertalan színműveiben írt naplójából; (Ujházi László, gr. Andrássy Gyula, Vukovics Sebő Gorove István, Almási Pál, Pulszky Ferenc, Czecz tábornok, Klapka György, Vetter Antal, Kmetty, Kossuth Lajos, gr. Teleki László, gróf Batthyány Kázmér.— Egy önkényes hadjárati tapasztalatai 1848-ból Takács Ádamtól.— A felségértési pörMagyarországon 1795-n, közli K. Papp Miklós.— Kolozsvár 1816-n (Kazinczy erdélyi leveleiből.— Az albániai háremekből, Dora d'Istria (Koltzoff, Massalsky hercegnő) után M. A.— A sárda-élet tükreiből.— r.— l.-től Kazinczy Ferenc egy ismeretlen levele Mátyás Ernőtől.— Az országház karzatán, Tollrajzok, közli Jónás és Csütő! (Zeyk Joska, Nagy Samu, dr. Szabó József, gr. Kálnoky Pál, Daniel Márton, Petri Ádám, Kendeffy Árpád, Barcsay Akos, Popu Papp Zsigmond képvislő, Benkő József, Eber Nándor, Kerkapolyi Károly, Sali Bánk—Gajdó Salomon, Császár Bálint.— A szent-írrei tér. L. B.-től.— Ruszkabánya 1848—1849-ben.— III. Ipar, gazdaság és kereskedelem. Segítsünk a mulatkozó szarvasmarha hiányon, Tisza Lászlótól.— A Zsily völgyi közén — Kaldzok a közgazdaság, találmányok és statistica meszerül. (Egy fontos találmány a földművelés érdekében; Hogy lehet előidézni állandó jó szüretet; A mezőgazd. borvidék statisticiájához; Gyümölcsfák nyári trágyaszórásáról; Dobokamegye állattenyésztési statisticiája; A joggyazsági egyetlek; Répa termelésünk; Hazánk évi termelése. Az ahrudjfalvi kincstári uradalom erdősegei; A Lébánygy. gy. Lanry-féle kenyér gyűró készülék; Takarmányozási-elemek; Comstock porhanyító gépe Takarmányozás zuzott zabbal; A gör-ekéről; Az erdőfaljának mező-gazdasági cölökre használásáról; Pooley H. és fia öntöz. gubna-má-rásól készülék; A marhahús célszerű kezelése és értékesítéséről; A magyar galma külföldi piaczi) — r.— l.-től.— A takarékpénztárakról.— A vásárok eredetéről, S. J.-től.— IV. Kormányzati, törvényke-zési és közigazgatási tisztai czimzár 1870-dik évre a legújabb hivatalos adatok nyomán V. Kolozsvári kalauz stb. stb. VI. A Királyhágón inneni rész országos vásárai

Erdélyi képes kis naptár

XI-dik ÉVFOLYAM.

A Királyhágón inneni vásárok betűrendes és hónapokénti kiigazított jegyzékével. Ára 26 kr. o ért.

Erdélyi képes nagyobb naptár

I-ső ÉVFOLYAM.

A vásárok pontos jegyzékével ellátva. Ára 40 kr. o ért.

Irodai fali naptár

1870-dik közönséges évre.

katholikus és protestáns, görög-orsz és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári k. levél- és szekérposta, távirtda és Biasini-gyorskocsi menetrendével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Marosszék ismertetése.

Irta kisbaczoni Benkő Károly 1860—61-ben. Szerző felkérése folytán kiadták: nagy-kedei Fekete Samuel nyug. kjr. udv. tanácsos és Simon Elek ügyvéd.

Ára füzve 2 frt 20 kr.

TELYES Magyar-Román Szótár.

Irta Barituu György.

Ára füzve 3 frt 20 kr. Kötve 3 frt 70.

nagy Bazárban

tökéletes vadaskészletek.

angol, belga és Lefauchaux egy- és kétesövű fegyverek, revolverek, pisztolyok, löportartók, vadászkrtek, vadász-táskák, kész töltények sat. sat. nagy lasztkban és jutányosan kapható

Uspató Sándor.

!!! Legújabb legolcsóbb és legjobb forrásul !!!

ajánlkozik FRIEDJUNG B. férfiruha-raktára Bécsben, Margarethenstrasse Nro 48.

Nagy választék, csak a legjobb kelmékből s a legújabb divat szerint készült, bámulatos őszi és tavaszi rubadarabokkal.

Table with 4 columns: Item description, Price (frt), Price (frt), Price (frt). Includes items like 'Őszi felsők', 'Téli daróc-kabát', 'Legfin. téli kabátok', etc.

Téli gyermek ruhák, paletot-ok, felöltők igen szép vágásuak minden kor számára, bármely árban.

Nadrág- és kabátzöve-mustrák ingyen küldetnek.

Megrendelések, a legpontosabb szolgálat biztosítása mellett, utánvét útján is teljesítetnek.

A t. ez. közönség könnyebbége tekintetéből ruhadarabok kiválasztás végett utánvét mellett megküldetnek, s a meg nem tartott darabok ára haladék nélkül visszaszolgáltatatik.

Csomagolás ingyen. Nem célszerű darabok visszavételnek. Megrendelések 24 óra alatt teljesítetnek, s kérérik a kabátokra nézve a testterjét, s a kar hosszát, nadrágokra nézve a láb hosszát, s a derek vastagságát, gyermek-ruhákra nézve annak korát kijelölni.

Különös figyelemztetés a szülék számára.

Gyakran felmerült eseteknél alkalmas lévén sajnos tapasztalni, miszerint „GILISZTA CSOKOLADÉ” név alatt ismert, ki tűnő hatású szeleteim tüzkerdő család által utánoztatnak, az al-szer sajátomról vett minta szerinti utasítás mellett terjesztetik; van szerencsem a tisztelt közönséget ezennel figyelemztetni, hogy valódi általam készített Giliszta Csokoládénak csak azt ismerje el, melyné a mellékelt utasításon nevem nem nyomtatva, hanem sajátkezűleg aláírva van, mint itt alább látható. Egyébiránt legcélszerűbb a megrendeléseket közvetlenül nálam, vagy a könyvecskémben megnevezett t. bizományosoknál eszközölni.

Tokajban.

A t. szülékhez!

Érdeklét bizonyítvány „Giliszta-Csokoládém” tekintetében. Szikszó, január 13. 1869. Tekintetes érdemes ur! Uraságodnak bizonyosan jól fog esni a tudósítás, hogy „Giliszta-Csokoládéjének” hatása csodálatos nagyszerű volt, és csatugyan sajoalatos volna, ha a tekintetes urnak titka időjárával nem kerülne nyilvánosságra, mer dacára a vegyész nagyban előhaladásának, az utánzott „Ginszta-Csokoládé” az önéhez képest semmi! Most tehát ismét felkértem Önt, ezen ide mellékel pöntzert számomra Csokoládét küldeni sziveskedjék. Mely kéréssem mellett vagyok és maradok

alázatos szolgálja NAGY MIHÁLY s. k.

Egy darab 20 kr. Egyedül nálam 6 darab 1 frt.

Kapható: Kolozsvárt SOMLYAI LÁSZLÓ és KARVÁZY J. fűszerkeres kedéseikben.

Advertisement for 'Rumburgi szöveteket' (Rumburg fabrics) with details about quality, price, and contact information for Tautsch J. B. Segesvárott.